

een gondolkodásnak, mert tőle függ ennek a sajátos iskolafajnak létjogosultsága.

Ez a rövid ismertetés még a tárgyalt részletekben sem lehetett kimerítő, de nem is akart az lenni. Célja csak az volt, hogy rámutasson arra, milyennek látja a gazdag tapasztalatokkal és széleskörű elméleti tudással rendelkező bádeni kultúrpolitikus azoknak az iskolafajoknak problémáit, amelyeknek szervezésében mi a németekkel hasonló utakon járunk. Ezért nem térünk ki annak a szkeptikus állásfoglalásnak megbeszélésére sem, amelyet a többi középfokú nevelő intézménnyel (*Deutsche Oberschule, Aufbauschule*) szemben elfoglal. Pedig különösen a német iskolareform egyik igen értékes alkotásával, a kifejezetten *nemzeti irányú középiskolával* szemben tanúsított elutasító magatartása nem egy szempontból érdekes és figyelemreméltó. A magyar nevelés ügyén gondolkodónak itt is, de a könyv egyéb részeinek olvasása közben, a szerző más megállapításaival szemben is lesznek talán kétségei. Az ismertetés szándéka azonban éppen az volt, hogy ráirányítsa a figyelmet egy olyan műre, amelynek olvasása még akkor is termékenyen ösztönző és tanulságos, hogyha itt-ott ellentmondást hív is ki maga ellen.

Tettamanti Béla.

Université de Paris. Livret de l'Étudiant. 1926—1927. Bureau des renseignements scientifiques à la Sorbonne. Presses universitaires de France. Paris, 1926. (8-r., 392 l.) — Ara 6 frank.

A párizsi egyetem hallgatóinak ez az elég terjedelmes ka'auza — a Sorbonne tudományos tájékoztató hivatalának kiadványa — körülbelül azt foglalja magában, amit mi az egyetem tanulmányi szabályzatán, almanachján és tárendjén szoktunk érteni. De sokkal több is ennél. Második felében ugyanis az elsőhöz hasonló részletességgel útbagazítja az érdeklődőt mindenemű, Párizsban fellelhető felső oktatásügyi intézményre vonatkozólag is, az államiakra s a nem államiakra egyaránt. Gazdag tartalmából e helyen csupán azt emeljük ki, ami különösebben megragadhatja a magyar olvasó figyelmét.

A Sorbonne tanulmányi szabályzatának a felvétel feltételeit ismertető szakaszában szemünkbe ötlenek bizonyos szociálpolitikai intézkedések. Nevezetesen azok a hallgatók, akik legalább háromgyermekes családból valók, vagy akiknek testvére szintén egyetemi hallgató, teljesen vagy részben felmenthetők a kincstár által szedett vizsgálati díjak alól, valamint a beiratási és gyakorlati díjak alól is. Természetesen a hazáért meghalt gyermekeket is számításba veszik e kedvezmények odaítélése alkalmával. Külföldi érettségi bizonyítvány alapján nem lehet Franciaországban érvényes orvosdoktori, gyógyszerési vagy fogorvosi oklevelet szerezni; ehhez okvetlenül megkívánják a francia baccalaureatus letételét. Feltűnő dolog, hogy ez alól a rendelkezés alól ki vannak véve a román középiskolák abiturientiensei.

A hallgatóság létszámára nézve a következő statisztikai adatok szolgálnak felvilágosítással: A párizsi egyetem hallgatóinak száma az 1925—26.

tanévben 22.413-ra rúgott; ebből francia volt 18.202, idegen nemzetiségű pedig 4211, vagyis majdnem minden ötödik hallgató. Ez utóbbiaknak a különböző nemzetek szerint való megoszlását a kalauz — sajnos — nem tünteti fel, ámbar nem volna minden tanulás nélkül való. A jogi karon 8557 volt a hallgatók száma, az orvosin 5014, a természettudományin 3461, az irodalmin 4422, a gyógyszerészetin pedig 959. Nőhallgatók mindegyik karra beiratkozhatnak. Számuk a jelzett tanévben 4516 volt összesen, tehát az egész hallgatóságnak körülbelül ötödrésze, ezeknek azonban csaknem fele (2039) az irodalmi kar előadásait hallgatta. Érdemes megemlíteni, hogy az egyetemi tanárok rendszerint külön fogadóórában állnak a tanulmányi kérdésekben hozzájuk forduló hallgatóknak rendelkezésére.

A bennünket közelebről érdeklő irodalmi kar előadásai között a pedagógia igen szerény mértékben van képviselve. A változatos tárgy körű filozófiai előadások hosszú sorának mintegy a végére odafüggesztve olvashatjuk a *Thamin* professzor által hirdetett neveléstudományi előadásoknak itt következő címeit: *A nevelés története Franciaországban (XVIII. század). Szöveg-magyarzatok. Erkölcsi kérdések. Nevelési kérdések.* Ennyi az egész! Igaz viszont, hogy az egyetemi lélektani intézetnek van egy pedagógiai s egy alkalmazott pszichológiai szakosztálya is; ott a hallgatók pedagógiai, pszichológiai és kísérleti pedagógiai előadásokat is hallgathatnak s a gyakorlatokban is résztvehetnek: foglalkozhatnak pszichometriával, pszichografiával, a teszt-módszerrel, tehetségvizsgálatokkal stb.

A történelmi előadások sorozatában megakad a szemünk *Renouvin* megbízott tanárnak *A nemzeti kisebbségek és a világháború* című előadásán, mely az elmúlt tanévben folytatólag Németország politikáját tárgyalta. Még közelebről érint bennünket a cseh-tót köztársaság kormánya által a szlávok történelmének és civilizációjának művelésére alapított tanszék jelenlegi befőtője, *Eisenmann* professzor által *A jelenkori Magyarország 1867—1911* címen hirdetett előadás. Nem kell különösebb fantázia hozzá, hogy elképzeljük, milyen jóindulatú és tárgyilagos méltatásban lehet részünk erről a propaganda-tanszékről, melynek kellő ellensúlyozására eddig — sajnos — hiányzik a magyar tanszék, holott felállítása nyilvánvalóan életbevágó fontosságú volna reánk nézve. A cseh-tót kormány még egy szlavisztikai intézetet is tart fenn, mely nemcsak a szláv kérdést vonja bele vizsgálódásai körébe, hanem a közép-és keleteurópai problémára is kiterjeszti figyelmét, egyben folyóiratot is ad ki ezzel: *Revue des Etudes Slaves.*

Egyébiránt az idegen nyelvi és irodalmi tanulmányok között a mai viszonyoknak megfelelőleg természetesen az angol vezet: öt professzor tart az angol filológia köréből vett előadásokat, s egyikük külön az Egyesült-Államok irodalmával és közművelődésével foglalkozik.

Szabadegyetemi előadások is vannak a Sorbonne-on, mégpedig egyrészt a francia civilizációról szóló előadások idegen hallgatók számára, másrészt július—október hóban nagyszüneti tanfolyamok, melyeknek programja fran-

cia irodalomtörténeti, művészettörténeti és történelmi, továbbá filozófiai, esztétikai és szociológiai előadásokat foglal magában.

A Sorbonne-on kívül számos más intézmény áll a főiskolai oktatás szolgálatában. Ezek között találunk egy nemzeti iskolát, melynek különleges feladata az élő keleti nyelvek tanítása (*Ecole nationale des Langues orientales vivantes*). A keleteurópai nyelvek közül szerepel itt az újjörög, örmény, oláh, orosz, lengyel, cseh és szerb-horvát. A magyar itt sincs képviselve, bizonyára nem előnyünkre.

Pontosan felsorolja a kalauz az egyetemi és főiskolai tanulmányozás érdekeinek előmozdítását szolgáló gazdag könyvtárakat, levéltárakat, múzeumokat és mindenféle gyűjteményeket, azután részletesen ismerteti az egyetemi hallgatók különféle egyesületeit, a hallgatóság által elnyerhető ösztöndíjakat, a részükre tett különböző alapítványokat és számukra kitűzött díjakat. Ebben a részben is önkénytelenül hosszasan elidőzik tekintetünk olvasás közben egyes adatoknál. A szerb-horvát-szlovén királyságnak van egy 1916-ban alapított külön iskolai hivatala (*Office scolaire*), mely a jugoszláv hallgatók tanulmányait irányítja. Ez a hivatal a belgrádi közoktatásügyi minisztérium és a párizsi jugoszláv követség hatásköre alá tartozik. Azonkívül van a Sorbonne-on egy francia-szláv egyesület (*Association franco-slave de l'Université de Paris*), mely a párizsi egyetem támogatásával 1909 óta áll fenn és arra törekszik, hogy a szláv nemzetiségű hallgatók minél barátságosabb fogadtatásban részesüljenek Franciaországban. A már említett szlavisztikai intézetben van a jugoszláv hallgatók, valamint a cseh-tót hallgatók egyesülete. Csupán magyar hallgatókról nincsen szó sehol. A franciák szlavofil érzületének itt felsorakoztatott beszédes bizonyosságai kétségkívül mindnyájunkat gondolkodóba ejthetnek és sok dolgot megértethetnek velünk, egyúttal azonban alkalmasak lehetnek arra is, hogy saját érdekünkben cselekvésre sarkalljanak bennünket.

Nagy J. Béla.

Új magyar könyvek, füzetek és lapok.

Kornis Gyula: Kultúra és politika. Tanulmányok. Bp. 1928. Franklin-Társulat. (Lex. 8-r., VIII + 345 l.)

Dr. Imre Sándor: A közös munka lelki akadályai. Néhány vonás a mai magyarság arculatának egyik oldaláról. (Különnyomat a *Társadalomtudomány* 1927. évi 3—4. számából.) Bp., 1927. Dunántúl rt. ny., Pécs. (N. 8-r., 26 lap.)

Juba Adolf dr.: Az egészséges tanuló. Szülők, nevelők, orvosok, iskola-
széki és gondnoksági tagok számára. (*Népszerű Orvosi Zsebkönyvtár*, 5.) Bp., 1927. Mai Henrik és Fia. (K. 8-r., 144 l.)

Kárch Kristóf dr.: Az egyetemi iljúság és a gazdasági pályák. Tanév-
mégnyitó-beszéd a kir. magyar egyetemi közgazdaságtudományi kar 1927. évi